

**EKONOMICKÁ
FAKULTA**
UNIVERZITA MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

Je ekonomický rast predpokladom rastu životnej úrovne?

Ing. Ján Kollár, PhD.

KATEDRA EKONÓMIE

Banská Bystrica, 13. 04. 2018

Osnova

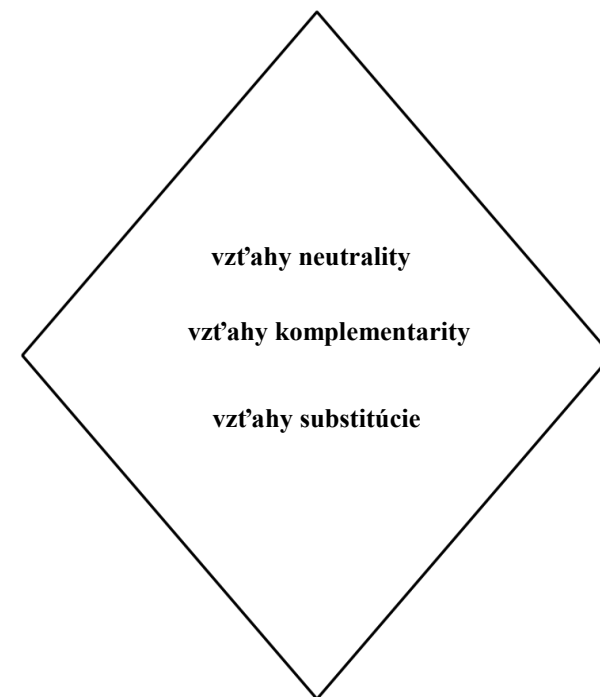
- Tradičné ukazovatele výkonnosti ekonomiky.
- Alternatívne ukazovatele výkonnosti ekonomiky.
- Empirické výsledky.
- Výzvy pre Slovenskú republiku.

Výkonnosť ekonomiky

Štandardne teoreticky vymedzené a v hospodárskej praxi využívané ukazovatele magického štvoruholníka + alternatívne ukazovatele a indexy spresňujúce výkon ekonomiky.

MAGICKÝ ŠTVORUHOLNÍK

1. Ekonomický rast.
2. Miera nezamestnanosti.
3. Saldo obchodnej bilancie na HDP.
4. Miera inflácie.

Kam smerovat'???

Existuje „pomyslené“ optimum ukazovateľov výkonnosti ekonomiky?

Náročne odhadnuteľné, ale.....

zhoda v

1. Dosahovaní, čo najvyššieho tempa reálneho ekonomického rastu.
(ideálne blízko úrovne potenciálneho produktu)
2. Dosahovaní, čo najnižšej miery nezamestnanosti.
(prirodzená miera nezamestnanosti, NAIRU)
3. Rovnováha vo vonkajších ekonomických vzťahoch.
(vyrovnanosť medzi hodnotou exportu a importu tovarov a služieb)
4. Stabilná cenová hladina (nízka inflácia).
inflácia (HICP), medziročne blízko úrovne 2 %, inflačné celenie ECB

Kam smerovat'???

- Odchyľovanie sa od uvedených cieľov (hodnôt) spôsobuje problémy v ekonomike na mikroekonomickej a makroekonomickej úrovni.
- Náročnosť, resp. nemožnosť dosiahnuť všetky štyri ciele úspešne naraz.
- Voľba medzi tým, čo bude splnené viac úspešne a čo menej. Empiricky dokázateľné vzťahy napr. medzi zmenami cenovej hladiny a mierou nezamestnanosti (**Phillipsova krivka**), vzťahy medzi odchýlkami v „produkte“ a mierou nezamestnanosti (**Okunov zákon**). Standardne ľavicové strany *nižšia* nezamestnanosť a *vyššia* inflácia a pravicové strany *nižšia* inflácia a *vyššia* nezamestnanosť.
- Neexistuje jedna cesta k naplneniu cieľov. Voľba medzi cieľmi.
- Hospodársko-politická zodpovednosť a politické preferencie pri napĺňaní národohospodárskych cieľov a prostriedkov dosiahnutia.

Kde sa nachádza Slovensko?

Tabuľka 1 – Medziročná miera ekonomického rastu v percentuálnom vyjadrení

krajina/roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SR	8.5	10.8	5.6	-5.4	5.0	2.8	1.7	1.5	2.8	3.9	3.3	3.4
EÚ (28)	3.3	3.0	0.4	-4.3	2.1	1.7	-0.4	0.3	1.8	2.3	2.0	2.4

Prameň: Eurostat

Tabuľka 2 – Miera inflácie (HICP)

krajina/Roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SR	4.3	1.9	3.9	0.9	0.7	4.1	3.7	1.5	-0.1	-0.3	-0.5	1.4
EÚ (28)	2.3	2.4	3.7	1.0	2.1	3.1	2.6	1.5	0.5	0.0	0.3	1.7

Prameň: Eurostat

Tabuľka 3 – Miera nezamestnanosti

krajina/roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SR	-	-	9.6	12.1	14.5	13.7	14	14.2	13.2	11.5	9.7	8.1
EÚ (28)	-	-	7	9	9.6	9.7	10.5	10.9	10.2	9.4	8.6	7.6

Prameň: Eurostat

HDP podrobnejšie.....

Tabuľka: Štruktúra HDP v krajinách V4. Obdobie 2004-2015

Country	Components of GDP			
	C	I	G	NX
Slovak Republic	57.05	23.84	18.45	0.66
Czech Republic	48.44	27.14	19.83	5.12
Poland	61.41	20.13	18.38	0.15
Hungary	52.86	22.64	21.11	4.00

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostat

Kde sa nachádza Slovensko?

- Zlepšujúca sa výkonnosť ekonomiky v SR.
- Závislosť od vonkajšieho prostredia. SR „MOE“ + jedna z najviac otvorených ekonomík vo svete.
- „Ukazujúce“ sa vzťahy medzi ekonomickými ukazovateľmi.
- Nad’alej však pretrvávajúce problémy v rámci krajiny, regióny, dlhodobá nezamestnanosť najvyššia v krajinách EÚ (28).
- Ako je to s alternatívnymi ukazovateľmi výkonnosti ekonomiky?

Obmedzenosť tradičných ukazovateľov výkonnosti ekonomiky vrátane HDP

- HDP – Nezahrňa environmentálne aspekty. Kvantitatívny prístup...
- HDP – S jeho zvyšovaním sa automaticky nemusí zvyšovať životná úroveň.
- HDP – Zohľadňuje geografický prístup k meraniu národného hospodárskeho outputu.
- Sekundárne zdroje informácií štatistiky sú vždy len „štatistiky“ nevyhnutnosť sledovať metodológiu výpočtu pri všetkých ukazovateľoch.
- Rast HDP nemusí pocítiť každý z nás, závisí od spôsobu prerozdelenia outputu v ekonomike.
- Spravodlivosť vs. efektívnosť. Neustále nachádzanie „optima“ medzi uvedenými ekonomickými kategóriami. Potreba spoločenského konsenzu.

Náročnost' presne „odmerat“ životnú úroveň

Možné prístupy k vyjadreniu životnej úrovne

- Náročné presne kvantifikovať životnú úroveň obyvateľov v ekonomike
- Vyjadrenie prostredníctvom tradičných ukazovateľov výkonu ekonomiky + alternatívne ukazovatele výkonu ekonomiky (nemenej dôležité, vo vzťahu k zahraničiu)
- Ekonomická úroveň najčastejšie = **HDP na obyvateľa** (nepostačujúce)
- Životná úroveň akceptovaný ukazovateľ = **disponibilný dôchodok na obyvateľa** (obyvatelia senzitívnejšie skôr zachytia zmenu v dispon. dôchodkov ako zmeny HDP na obyvateľa)
- Prebiehajúce polemiky, ako zvýšiť životnú úroveň v ekonomike
- Hospodárska politika + politika ostatných subjektov verejnej správy národných štátov EÚ má možnosť neustále formovať dané trendy. SR rôzne úrovne verejnej správy, rôzne kompetencie, ktorými sa môžu podieľať na zvyšovaní rastu životnej úrovne
- **Silný vplyv národnej politiky a presvedčenia politických preferencií o tom ako podporiť životnú úroveň...!**

Vybrané alternatívne ukazovatele výkonnosti ekonomiky najmä OECD

- **Index vnímania korupcie** (Corruption Perceptions Index), zhoršujúca sa pozícia. Rok 2017, **54** miesto zo 180. Krajiny s nízkou mierou vnímania korupcie: Nový Zéland, Dánsko, Fínsko, Nórsko, Švédsko, Singapur. Krajiny s vysokou mierou vnímania korupcie: Somálsko, Južný Sudán, Afganistan, Jemen, Líbya...
- **Kvalita života** (Quality of Life Index), rok 2017, **26** miesto z 67.
- **Index lepšieho života** (Better Life Index), rok 2017, skóre **6,1** horšie ako priemer krajín OECD **6,5**.
- + množstvo ďalších.

Disponibilný dôchodok domácností...

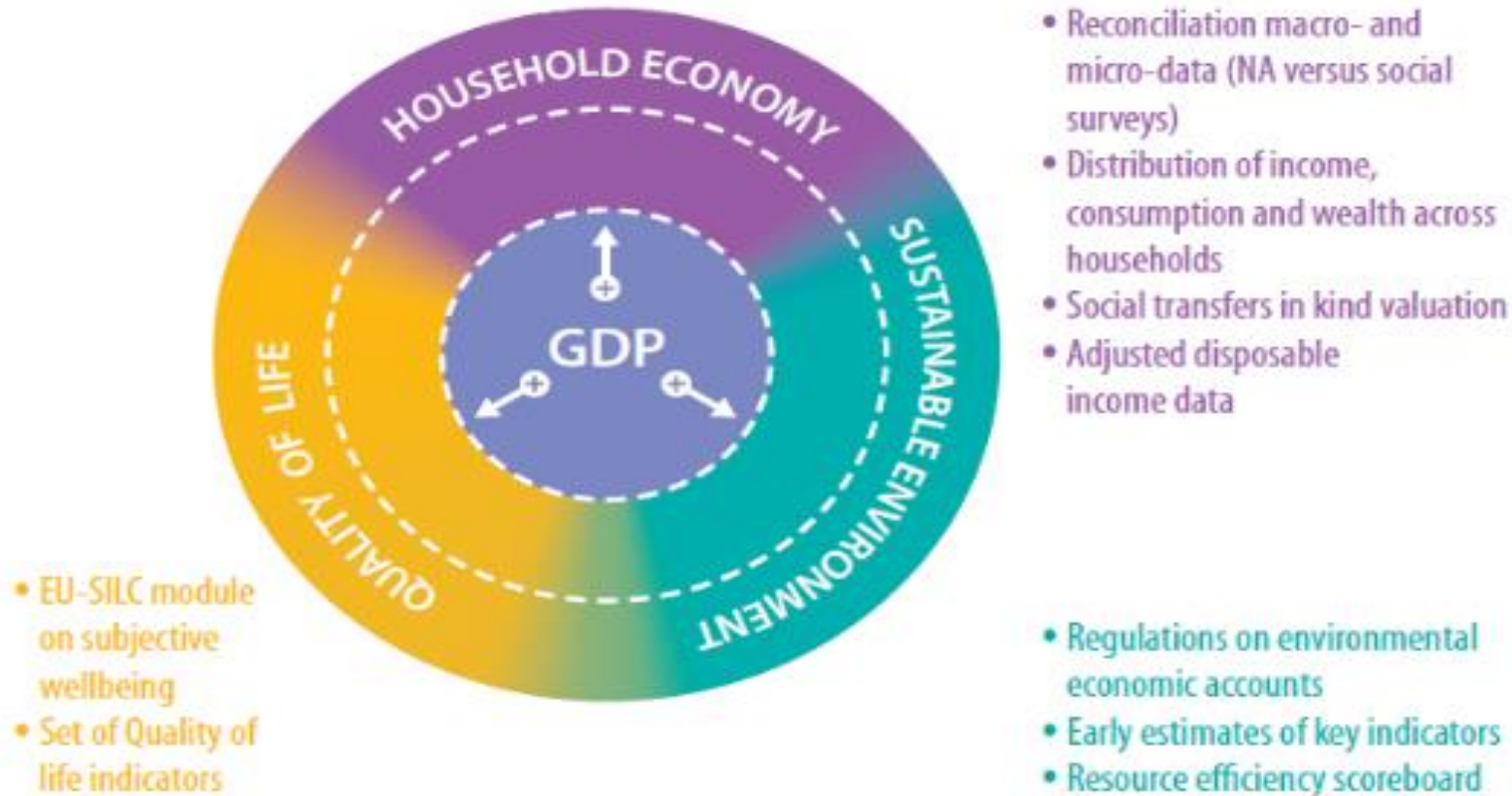
Tento ukazovateľ zodpovedá súčtu miezd a plátov, zmiešaného príjmu, čistého príjmu z majetku, čistých bežných transferov a sociálnych dávok, mínus dane z príjmu a majetku a príspevky na sociálne zabezpečenie platené zamestnancami, samostatne zárobkovo činnými osobami a nezamestnanými.

Tabuľka 4 – Medziročná zmena disponibilného dôchodku domácností na Slovensku

roky	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
zmena	0.03	1.2	1.5	1.3	1.10	1.5	1.1	0.66	-2.49	-0.41	0.48	1.4	1.4	1.2

Prameň: OECD

Vzájomná neoddeliteľnosť ekonomických kategórií

Ekonomický rast...niekoľko poznámok

- Jeho zvyšovanie spravidla vedie k rastu disponibilných dôchodkov domácností.
- Jeho zvyšovanie spravidla znižuje nedobrovoľnú nezamestnanosť.
- Prekračovanie kapacít ekonomiky, SR **odhad** OECD (2006, 2007, 2008) inflačná medzera, **nárast inflácie** (HICP).
- Jeho dosahovanie je možné viacerými spôsobmi minimálne extenzívnym, intenzívnym + kombinácie viacerých výdavkov v ekonomike. Z makroekonomického pohľadu (domácností, podnikov, vlády a zahraničia).

Niekoľko úvah namiesto záveru....

Ekonomika Slovenskej republiky viacero výziev:

- zmierňovať dlhodobú nezamestnanosť, „**extrémne**“ vysoká prirodzená miera nezamestnanosti. **Dlhodobo efektívne neriešený problém...**
- reagovať na aktuálny trh práce, hodnota práce (mzda) absentujúci systém ich zmien v čase, verejný aj súkromný sektor. Len krátkodobé riešenia. Orientácia na výkonové hodnotenie práce. **Vhodná diferenciácia** zamestnancov.
- prechádzať od extenzívneho k intenzívnemu ekonomickému rastu, nevyhnutnosť reflektovať aj na skutočnosti spojené s alternatívnymi ukazovateľmi výkonnosti ekonomiky,
- a mnohé ďalšie.

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

...cieľ môže byť len jeden, ale prostriedkov na jeho dosiahnutie je mnoho

jan.kollar@umb.sk